

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ
25\11\2017

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το δικαίωμα του αντιλόγου

Το θέμα που θα μας απασχολήσει είναι άμεσα πολιτικό , αλλά έχει σχέση και με την ευρύτερη κοινωνική πραγματικότητα , τις ατομικές σχέσεις . Πρέπει αρχικά να τονίσουμε ότι το πόσο υποστηρίζεται στην πράξη από ένα καθεστώς το δικαίωμα του πολίτη να σκέφτεται διαφορετικά απ' ό,τι το ίδιο το καθεστώς , αποτελεί τη λυδία λίθο¹ της αξιοπιστίας του . Η μορφή του καθεστώτος προσδιορίζει ασφαλώς το πόσο επιτρέπεται στον πολίτη να προσανατολίζεται διαφορετικά από την κυρίαρχη γραμμή.

Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυσή μας , θα πρέπει να τονίσουμε ότι ένα καθεστώς , η μορφή του , δεν αυτοκαθορίζεται , ή δεν παίρνει μορφή από εξωγενείς παράγοντες , λ.χ. την εξουσία , αλλά καθορίζεται , τις περισσότερες φορές , είτε μέσα απ' τη δυναμική διαπάλη αυτών που επιδιώκουν την εξουσία για προσωπικούς ή και άλλους σκοπούς , είτε των μαζών ευρύτερα . Πολλές φορές οι κοινωνικές ομάδες έρχονται σε σύγκρουση με τους φορείς της εξουσίας , προκειμένου οι ίδιες να καθορίσουν την άσκηση της εξουσίας . Θα μπορούσε να πει κανείς ότι το πρόβλημα της αντίθεσης μεταξύ εξουσίας και μάζας υπάρχει ανέκαθεν , και , ίσως , είναι το σπουδαιότερο απ' τα πολιτικο-κοινωνικά προβλήματα . Πέρα από τις τυμπανοκρουσίες και τους βερμπαλισμούς² , λίγο ή πολύ , οι περισσότερες εξουσίες βλέπουν τους πολίτες σαν υπηκόους περισσότερο , κα τα δικαιώματα (που υποτίθεται ότι ανήκουν σε αυτούς) σαν παραχωρήσεις . Η τέτοια αντίληψη όλο και αμφισβητείται απ' τις μάζες που παλεύουν για νέες κατακτήσεις στην κατεύθυνση των δικαιωμάτων και ελευθεριών , που υποτίθεται ότι έπρεπε να τους παρέχει από μόνο του το καθεστώς . Η διαπάλη και ο αγώνας αυτός παρουσιάζει τις περισσότερες φορές μια προωθητική κατεύθυνση , χωρίς τούτο να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν κα πωσιμότητες .

Είπαμε πως ένα καθεστώς αληθινά δημοκρατικό (που διαμορφώνεται όχι με το πέρασμα του χρόνου ή την καλή βούληση των κυβερνήτων , αλλά μέσα από επιτυχείς μαζικούς αγώνες) όχι μόνο σέβεται αλλά και κατοχυρώνει την ελευθερία της σκέψης . Θα μπορούσε όμως να πει κανείς : Η ελευθερία της έκφρασης μπορεί να περιοριστεί . Μπορεί να απαγορεύσεις στον άλλο να εκφράζεται . Μπορείς όμως να τους απαγορεύσεις να σκέφτεται ; Προσεκτικότερα εξετάζοντας κανείς το θέμα θα μπορούσε να απαντήσει ότι και βέβαια η σκέψη επηρεάζεται και σε μεγάλο βαθμό μάλιστα . Μπορούμε να κάνουμε τον άλλο να μην σκέφτεται , με την έννοια ότι τον κάνουμε να θεωρεί ότι δεν έχει προβλήματα ή ότι τα έλυσε , ή να σκέφτεται όπως το σύστημα απαιτεί .

Δύο μέσα , τα κυριότερα , θα μπορούσε να επιστρατεύσει κανείς γι' αυτό , την παιδεία και την προπαγάνδα . Η παιδεία που υπηρετεί φθαρμένες , ανύπαρκτες , σαθρές αξίες , βεβαίως και προσφέρει αρνητικό έργο , αλλοτριώνει . Η προπαγάνδα , που βασικό της χαρακτηριστικό έχει την επανάληψη , καταφέρνει να εμπεδώσει αυτό που θέλει , ιδιαίτερα όταν το «έδαφος» στο οποίο απευθύνεται είναι φτωχό . Ο σκοπός τότε επιτυγχάνεται πιο εύκολα , δηλαδή να παραπλανήσει και να πείσει , να εμπεδώσει το ψέμα . «Η βάση της

προπαγάνδας», έγραφε ο Χίτλερ , «είναι η αρχή του μεγάλου ψέματος. Είναι απόλυτα σωστό το δόγμα που λέει ότι το μέγεθος της ψευτιάς είναι ο μεγαλύτερος παράγοντας να γίνει αυτή πιστευτή. Γιατί με την **πρωτοφανή** αφέλεια των μαζών , ένα μεγάλο ψέμα είναι πιο αποτελεσματικό , γιατί λένε συχνά ψέματα για μικροπράγματα , ντρέπονται όμως να πουν ένα πολύ μεγάλο ψέμα . Γι' αυτό δε θα συμβεί ποτέ η πλατιά μάζα να υποπτευθεί ένα πολύ μεγάλο ψέμα και θα σταθεί εντελώς ανίκανη να πιστέψει πως είχε κάποιος την αδιαντροπιά να **διαστρέψει** τόσο πολύ την αλήθεια».

Φυσικό είναι ένα καθεστώς να μην ξεγελά πάντα , ή να μη τους ξεγελά όλους. Ακριβώς αυτοί που δεν ξεγελιώνονται είναι στόχος στον οποίο επικεντρώνεται η διωκτική μανία των κυβερνήσεων . Αυτοί βέβαια δεν είναι **υποχρεωτικά** άνθρωποι των γραμμάτων , οι λεγόμενοι πνευματικοί άνθρωποι όπως κάποιοι υποστηρίζουν , αλλά και άλλα κοινωνικά στοιχεία που βρίσκονται σε συνειδησιακή εγρήγορση . Κι απ' όλους αυτούς δεν κυνηγιούνται όλοι , αλλά όσοι έχουν την τάση να διαδίδουν τις «ανησυχίες» τους. Ένα καθεστώς όμως που θέλει όχι μόνο να λέγεται αλλά και να είναι δημοκρατικό, θεωρεί την κριτική ικανότητα του πολίτη σαν τη θεμελιακή δύναμη προώθησης της κοινωνίας.[...]

Αν το δικαίωμα της αντίθετης γνώμης διώκεται με όποιους τρόπους , αν υπάρχει άρνηση σ' αυτό και αντιμετωπίζεται με εμπάθεια και φανατισμό , τότε σίγουρα το καθεστώς αυτό βρίσκεται στο δρόμο του κοινωνικού εκτραχηλισμού . Καθεστώς όποιας μορφής που δεν ασκεί αυτοκριτική , δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι δημοκρατικό , όσο κι αν προσπαθεί να πείσει για το αντίθετο.

Αθ. Κιτσάκης , Κοινωνικά Δοκίμια, Προσεγγίσεις σε σύγχρονα προβλήματα , Αθήνα 1990, σελ. 48-50,53

¹ λυδία λίθος : τρόπος ελέγχου , εξακρίβωσης

² βερμπαλισμός: χρήση λέξεων ,φράσεων χωρίς νόημα

1_n Δραστηριότητα

A. Να γράψετε ένα κείμενο με το οποίο θα αποδώσετε περιληπτικά το νόημα των τριών πρώτων παραγράφων του κειμένου που σας δόθηκε .(έως 80 λέξεις)

Μονάδες 15

2_n Δραστηριότητα

A . Να γράψετε τα δομικά μέρη της τέταρτης παραγράφου καθώς και τον τρόπο ανάπτυξής της («**Δύο μέσα , τα κυριότερα, ... την αλήθεια**»).

Μονάδες 5

B . Να βρεθεί ο τρόπος πειθούς και τα μέσα στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου :

«**Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυσή μας ...πισωγυρίσματα**».

Μονάδες 5

Γ α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: **ασφαλώς , αλλοτριώνει , πρωτοφανή , διαστρέψει , υποχρεωτικά.**

Μονάδες 2,5

β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: **ατομικές , δικαίωμα , σέβεται , κατοχυρώνει , σαθρές .**

μονάδες 2,5

3_η Δραστηριότητα

Σύμφωνα με το συγγραφέα : «ένα καθεστώς αληθινά δημοκρατικό όχι μόνο σέβεται αλλά και κατοχυρώνει την ελευθερία της σκέψης». Ποια είναι η σημασία της ελευθερίας της έκφρασης στο σύγχρονο κόσμο; Να αναπτύξετε τις απόψεις σας σε ένα κείμενο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευθεί ως άρθρο στην εφημερίδα του σχολείου σας .

Μονάδες 20

Λογοτεχνικό κείμενο

Το ποίημα "Δημοκρατία" (Democracy) , του Λάνγκτον Χιουζ , δημοσιεύθηκε το 1949 και πραγματεύεται τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Αφροαμερικανοί στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής , παρά την περιβόητη 15_η Τροποποίηση του Συντάγματος , η οποία φυσικά δεν απέδωσε καρπούς για όλους τους Αμερικανούς.

Δημοκρατία

Η Δημοκρατία δεν θα έρθει

Σήμερα , αυτό το έτος

Ούτε ποτέ

Μέσω του συμβιβασμού και του φόβου.

Έχω το ίδιο δικαίωμα όπως κι οι άλλοι άνθρωποι

Να στέκομαι

Σε δύο πόδια

Και στη δική μου γη.

Έχω βαρεθεί ν' ακούω τους ανθρώπους να λένε ,

Άσε τα πράγματα να πάρουν την πορεία τους .

Αύριο είναι μια άλλη μέρα .

Δεν χρειάζομαι την ελευθερία μου , όταν θα είμαι νεκρός.

Δεν μπορώ να ζήσω με το ψωμί του αύριο.

Η ελευθερία

Είναι ένας δυνατός σπόρος

Που φυτεύεται

Σε μεγάλη ανάγκη.

Ζω εδώ , επίσης.

Θέλω ελευθερία

Ακριβώς όπως κι εσείς.

1_η Δραστηριότητα

A. Σε κάθε μια από τις προτάσεις που ακολουθούν να δώσετε το χαρακτηρισμό "Σωστό" ή "Λάθος" , ανάλογα με το αν αποδίδουν το νόημα του κειμένου ή όχι :

I. Η Δημοκρατία δεν θα έρθει ποτέ αν δεν συμβιβαστούμε.

- II. Το αίτημα του Χιουζ για ελευθερία δεν μπορεί να περιμένει .
- III. Το ποίημα του Χιουζ αποτυπώνει τη λαχτάρα ενός λαού για ελευθερία και ανεξαρτησία.
- IV. Οι αγώνες των ανθρώπων για την ανεξαρτησία τους δεν επιδέχονται ολιγωρία.
- V. Ο Χιουζ στο ποίημά του μέμφεται αυτούς που φοβούνται να διεκδικήσουν την ελευθερία τους .

Μονάδες 5

Β. Πώς συσχετίζονται οι έννοιες δημοκρατία -φόβος -ελευθερία στο ποίημα του Χιούζ;(50 -60 λέξεις)

μονάδες 10

Γ. Τι υποδηλώνει η χρήση του α΄ ρηματικού προσώπου από τον ποιητή;

Μονάδες 7

Δ. Να αναγνωρίσετε τον εκφραστικό τρόπο που χρησιμοποιεί ο ποιητής στην προτελευταία στροφή « Η ελευθερίαανάγκη» και να δικαιολογήσετε τη λειτουργία του.

Μονάδες 8

3η Δραστηριότητα

Ως νέος\α με ανησυχίες και προβληματισμούς για το μέλλον που ανοίγεται μπροστά σου , εκφράζεις τις σκέψεις σου (σε ένα κείμενο 150 λέξεων) για τους λόγους που οι νέοι πρέπει να αγωνίζονται για την εδραίωση της Δημοκρατίας .

Μονάδες 20